

**MØRE OG ROMSDAL
STATSADVOKATEMBETER**

Rushåndhevingsutvalget

DERES REF.:
Deres ref.

VÅR REF.:
Vår ref.

DATO:
01.12.2023

Innspill til rushåndhevingsutvalget

Vi ved Møre og Romsdal statsadvokatembeter har det syn er at man ikke bør begi seg inn på rettslig avgrensning av begrepet rusavhengig. Begrepet er for fasettert, og ikke minst preget av individuelle forhold som gjør det vanskelig å foreta noen generell avgrensning.

Embetet vil vise til riksadvokatens retningslinjer om rusavhengiges befatning med narkotika til eget bruk i brev av 13.05.2022, særlig vedlegg pkt. 3.5. Vurderingen av om den mistenkte er "rusavhengig". Her påpekes at rusavhengige ikke er en homogen gruppe, og man må se hen til omstendigheter som kjente opplysninger om rushistorikk, rusbehandling og/eller narkotikarelaterte straffesaker, uten at det er grunn til å oppstille absolutt tallfestede kriterier, f.eks. om antall saker eller år med bruk. Det antas være grunn til å stille mindre krav til varighet og omfang dersom det er en klar forbindelse mellom en særlig vanskelig livssituasjon og rusbruken.

Embetet vil påpeke at ressursbruken i etterforskningen for å avklare spørsmålet om rusavhengighet må innrettes relativt til sakens alvor. Det vil være uheldig å ha "rusavhengighet" som et vilkår i loven som aktualiserer rettsoppnevnt sakkyndighet og en omfattende undersøkelse som en standardløsning, både ressursmessig og for tidsbruken. Enkle saker kan dermed stå i fare for å bli gamle. Herunder skal en også vise til at helseopplysninger er underlagt taushetsplikt, noe som kan medføre at saken "låser seg" og blir liggende ytterligere.

Dersom det foreligger klare indikasjoner på rusavhengighet vil strafferettens beviskrav medføre at dette kan legges til grunn til siktedes gunst uten ytterligere etterforskning. Likeledes kan fravær av holdepunkter måtte kunne tas som utgangspunkt for spørsmålet om "rusavhengighet", uten ytterligere ressursbruk i etterforskningen. For påtalemyndigheten skal en

heller ikke utelukke at "muligheten for en foreliggende rusavhengighet" skal kunne inngå i totalvurderingen reaksjonsform, f.eks. i kombinasjon med ung alder med individuell og spesialtilpasset straff.

Den fleksibilitet en nå har i straffeutmålingen vil endres til en rigiditet og absolutt kategorisering ved en lovfesting som kan virke mot sin hensikt, og for øvrig gi feil signaler til samfunnet om at bruk av narkotika er lovlig og akseptabelt; bare bruken pågår lenge nok oppnår en den strafferettslige status som "rusavhengig med sanksjonsfrihet".

Etter statsadvokatenes syn bør den videre utvikling skje i lys av de alminnelige regler om straffutmåling. Dette betyr at påtalemyndighetens praksis skjer etter styring fra riksadvokaten, og ellers at domstolene trekker opp grenser for f.eks. betingede reaksjoner overfor rusavhengige, derunder typisk domstolskontrollert rusprogram. Lovendringer for i praksis å ta bort fengselsstraff antas ikke å være nødvendig.

Ved dette vil siktede kunne ivareta sin rett ved selv å påberope seg beviser for at han har et avhengighetsforhold til narkotika.

Det bemerkes også at terskelen må være lav for å legge til grunn rusavhengighet. Dette synliggjøres i seg selv i samfunnets syn på narkotika som så avhengighetsskapende og skadelig at man ikke vil gå inn på legalisering, heller ikke noen åpen og klargjørende debatt.

I praksis vil man etterhvert se en utvikling der regulært bruk og besittelse av mindre mengder narkotika oftest leder til unnlatt påtale. Man skaper da det klare inntrykk overfor borgerne at det i realiteten er innført legalisering, et inntrykk som formentlig allerede er utbredt. Forsøk på rettslig definisjon vil neppe endre dette.

Endelig kan man ikke se at det er behov for å foreta endringer i straffeprosessuelle regler.

Med vennlig hilsen

Ingvild Thorn Nordheim

Kopi: Riksadvokaten